

Underlag för budget 2022 med inriktning 2023 och 2024 för Enskede- Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner underlag för budget 2022 med inriktning 2023 och 2024 för Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd.
2. Stadsdelsnämnden överlämnar förslaget till kommunstyrelsen för fortsatt beredning.

Anders Carstorp
Stadsdelsdirektör

Innehållsförteckning

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	4
1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla.....	7
1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt.....	8
1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden.....	8
2 Nämndens verksamhetsområde	8
2.1 Förskoleverksamhet	8
2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid	10
2.3 Äldreomsorg.....	11
2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning.....	13
2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri	14
2.6 Stadsmiljöverksamhet	17
2.7 Ekonomiskt bistånd.....	18
2.8 Arbetsmarknadsåtgärder	20
2.9 Övrigt.....	21
3 Sammanfattande ekonomisk analys.....	21
3.1 Drift.....	21
3.2 Investeringar.....	24
3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt).....	25
4 Lokalförsörjningsplan.....	25
4.1 Inledning	25
4.2 Pedagogisk verksamhet.....	25
4.2.1 Nuläge 31 januari 2021	25
4.2.2 Planering av lokaler för år 2022-2031 (första planeringsperioden).....	26
4.2.3 Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan år 2032-2040 (andra planeringsperioden).....	27
4.2.4 Enskilt driven förskola eller fristående skola	28
4.3 Annan kommunal verksamhet.....	28
4.3.1 Nuläge 31 januari 2021	28
4.3.2 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet	29
4.4 Övrigt.....	29
4.4.1 Bedömd hyreskostnadsutveckling	29
4.4.2 Samverkan.....	29

4.4.3	Lokaler vars hyresavtal är uppsägningsbara inom tre år	30
4.4.4	Särskild redovisning av vissa lokalprojekt.....	30
5	Övriga redovisningar	30

Bilagor

Bilaga 1: SDN14 2022-2024

Bilaga 2: Klimatinvesteringar - Underlag till budget 2022 etc (003)

Bilaga 3: Fokusområden näringslivspolicy_EÅV

Bilaga 4: 714_LFP2021_EÅV

Bilaga 5: Region östra söderort - Boendeplan 2022 med utblick mot 2040

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Detta underlag anger inriktningen för förvaltningens verksamhet under 2022-2024 och anknyter till kommunfullmäktiges tre inriktningsmål.

Verksamhet

Stadsdelsnämndens bidrag till att uppfylla kommunfullmäktiges mål är att ansvara för och driva verksamheter och service av god kvalitet för de som bor och verkar i stadsdelsområdet samt att i dialog med invånare och brukare utveckla servicen inom olika verksamhetsområden.

Demografi

I Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsområde bor det ca 103 000 invånare. Inom stadsdelsområdet finns stadsdelarna Bandhagen, Dalen, Enskedefältet, Enskede Gärd, Gamla Enskede, Hagsätra, Högdalen, Johanneshov, Rågsved, Stureby, Årsta, Örby och Östberga. Hagsätra-Rågsved är ett av fyra fokusområden i stadens översiktsplan.

Befolkningen i stadsdelsområdet ökar under kommande år och därmed ökar också behovet av tjänster inom ramen för förvaltningens uppdrag.

	2022		2023		2024	
Ålder	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
0	680	714	697	733	726	764
1-5	3 078	3 231	3 091	3 248	3 126	3 312
6-15	6 008	6 264	6 049	6 285	6 066	6 334
16-19	2 064	2 259	2 158	2 399	2 259	2 444
20-24	2 870	2 883	2 929	2 915	3 021	2 968
25-64	31 130	31 377	31 510	31 814	31 976	32 308
65-79	5 172	5 082	5 328	5 178	5 470	5 313
80-89	1 426	895	1 456	965	1 537	1 045
90-	608	183	572	175	571	172
Delsumma	53 035	52 888	53 790	53 711	54 751	54 660
Totalsumma	105 924		107 501		109 411	

Prioriterade frågor

Utifrån direktiven till samtliga nämnder och bolagsstyrelser i kommunfullmäktiges budget för 2021-2023 planerar nämnden att utveckla processer och samverkan enligt nedan.

Trygghet och säkerhet

Undersökningar visar att den upplevda otryggheten i flera av stadsdelarna är hög och förvaltningen fortsätter arbeta såväl strategiskt och långsiktigt som situationsbaserat. Samverkanspartners för ökad trygghet och säkerhet finns både i och utanför stadens organisation. Det trygghetsskapande arbetet utgår ifrån samverkansöverenskommelsen mellan förvaltningen, utbildningsförvaltningen och lokalpolisområdena som reviderats år 2021. Målet är att den upplevda tryggheten ska öka och den faktiska brottsligheten minska. Några prioriterade samverkansområden är riktat arbete mot avgränsade platser och utsatta områden.

En viktig del är platssamverkan Rågsved. Inom ramen för platssamverkan är medborgardialogen ett viktigt inslag för att öka tilliten och möjligheten att påverka situationen i området. Arbetet för trygghet i Östberga fortsätter. I övrigt kommer fokus att ligga på unga i risk för kriminalitet och på avhopparverksamhet för kriminella. Förvaltningen fortsätter arbetet mot våldsbejakande extremism samt särskilt utsatta och sårbara brottsoffer där förebyggande arbete för att motverka bedrägerier mot äldre har ett särskilt fokus i samverkan med polisen.

Vägen till arbete och egen försörjning

Kunskap om vilket stöd som behövs för att undvika att personer behöver insatser, såsom ekonomiskt bistånd, behöver utvecklas i dialog med målgrupperna.

Gruppen personer med komplexa vårdbehov, som psykiska eller neuropsykiatriska svårigheter och missbruksproblem, fortsätter att öka. Samverkan med bland annat psykiatrin, vårdcentraler och Försäkringskassan är viktiga för att de ska komma vidare mot självförsörjning och ökad självständighet.

Näringslivssamverkan

Arbetet sker med utgångspunkt ifrån stadens näringslivspolicy. Det innebär att förvaltningen framförallt kommer fokusera på att drift och underhåll av offentliga miljöer bidrar till att företag trivs i stadsdelsområdet. För att främja det lokala näringslivet är det viktigt att stadsmiljön i anslutning till centrum och andra platser där företag finns är rena och trygga.

Stadsdelsförvaltningen kommer att stödja implementeringen av servicekedjor genom att samverka och informera privata aktörer som vill bygga eller driva kommunala verksamheter.

Bristen på nya arbetsplatser i södra söderort och att antalet inte väntas öka i tillfredsställande takt är oroande. Förvaltningen bedömer att det behövs särskilda satsningar inom staden för att skapa möjligheter för företag att etablera sig, exempelvis strategier inom fysisk planering och utökad samverkan mellan södertörnskommunerna.

Kompetensförsörjning, med särskilt fokus på ledarskap och medarbetarnas kompetens samt eventuella omställningsbehov

Utifrån områdena Utveckla, Behålla, Attrahera, Rekrytera och Avsluta (UBARA) i stadens kompetensförsörjningsprocess, har förvaltningen identifierat aktiviteter som ska leda till att utveckla de strategiska kompetensförsörjningsplanerna. Förvaltningen har valt att intensifiera arbetet med att utveckla, behålla, rekrytera och introducera medarbetare, då det har konstaterats att det är inom dessa områden som behoven finns. Utifrån samhällssituationen kan det antas att söktrycket på lediga tjänster kommer att öka, vilket ställer ytterligare krav på ett effektivt arbete med kompetensförsörjning.

Stadsdelsförvaltningen ska verka för att utveckla chefernas förmåga att leda i förändring genom att öka kunskapen i ett strategiskt kompetensförsörjningsarbete likväl som i bemanningsarbetet.

På grund av den demografiska utvecklingen kommer vissa av förvaltningens verksamheter att behöva omstruktureras. Antalet medarbetare inom vissa avdelningar behöver minska medan den behöver öka inom andra. Förvaltningen kommer därför att behöva arbeta med omställning av yrkesgrupper från exempelvis äldreomsorg till förskola. Bemanningsplaneringen och arbetet med kompetensförsörjning inom avdelningarna är viktiga redskap för att

verksamheterna ska kunna se till förvaltningen i sin helhet.

Investeringsbehov

Förvaltningen ser ett fortsatt stort investeringsbehov, dels i parker och allmänna platser, dels för att möta behoven av verksamhetslokaler. När befolkningen ökar höjs besöksstrycket och slitaget i parkerna, vilket leder till ökat reinvesteringsbehov.

Effektiv lokalförsörjning

Förvaltningen arbetar i flera projekt med att samlokalisera skola och förskola, men ser behov av stöd i processer och prioriteringar. Förvaltningen arbetar även i projektet Förvaltningslokaler 2025 och utreder möjligheten till samlokalisering och effektivisering av arbetsplatser.

Prognosarbetet för bedömning av framtida lokalbehov fortsätter. Att det i nuvarande prognos inte finns möjlighet att se längre än tio år framåt försvårar bedömningen av behov i stadsutvecklingsprojekt med en längre planeringshorisont, bland annat Årstafältet, Slakthusområde och Fokus Hagsätra Rågsved. Förvaltningen utreder processtöd för bedömning av framtida lokaler kopplat till grupp- och servicelägenheter enligt LSS och SoL samt lokaler för parkleksverksamhet, fritidsgård och öppen förskola.

Innovation och effektiva arbetsätt

För att klara välfärdens utmaningar kommer förvaltningen att utveckla sin innovationsförmåga och arbeta systematiskt med att sprida och ta till sig goda exempel på effektiva arbetsätt. Det ställer krav på en väl utvecklad struktur i förvaltningen som skapar förutsättningar för att arbeta med frågorna. Större fokus på förebyggande arbete kommer troligen att krävas framöver och samverkan med näringsliv, civilsamhälle och andra aktörer kommer att behöva utvecklas. Pandemin har påskyndat den digitala utvecklingen. De nya och digitala arbetsätt som utvecklats under pandemin bedöms i viss utsträckning fortsätta även efter pandemin och de positiva effekterna ska tas tillvara. Pågående och planerade innovationssatsningar redovisas i bilaga 1.

Klimat och miljö

Stadsdelsförvaltningen utgår i sitt miljö- och klimatarbete från stadens klimathandlingsplan och miljöprogram för 2020-2023. Stadsdelsnämndens lokala miljö- och klimathandlingsplan 2020-2023 ska vara styrande i det framtida arbetet.

Verksamheternas energianvändning analyseras för att genomföra nödvändiga energieffektiviseringar.

Förvaltningen planerar att fortsätta arbetet med Grönare Stockholm och skapa förutsättningar för stadsodling på olika platser. För att stärka beredskapen för extremväder ska förvaltningen implementera handlingsplanen för klimatanpassning. Arbetet med att vidareutveckla och stärka ekologiska värden i parker, naturområden och naturreservat med utgångspunkt i handlingsplanen för biologisk mångfald fortsätter. Arbetet med grönytekomensation är en viktig aspekt i detta.

Förvaltningen verkar för att återvinning och återbruk ökar i syfte att minska resursslöseri kopplat till konsumtion. Matsvinnet i verksamheterna ska minska genom bättre möjligheter till matavfallsinsamling och formulering av mål. För berörda verksamheter inom

förvaltningen kommer arbetet med att minska den negativa klimatpåverkan från livsmedelskonsumtion trappas upp.

Jämställdhet

Förvaltningens jämställdhetsarbete är alltmer integrerat i verksamheternas planering, utförande och beslutsfattande, vilket är en förutsättning för att uppfylla målen i Agenda 2030. Jämställdhetsperspektivet ska beaktas med målet att det ska leda till konkreta verksamhetsförbättringar på likvärdiga villkor.

Förvaltningsövergripande arbete med teman

Förvaltningen har inlett ett förvaltningsövergripande arbete i projektform utifrån sex olika teman. Varje tema leds av en avdelningschef och i arbetsgrupperna ingår medarbetare med hög kompetens inom respektive område från samtliga avdelningar. De olika temana ligger i linje med stadens prioriterade frågor och är följande:

1. Trygghet
2. Ansvarstagande och effektivitet
3. Egen försörjning
4. Klimat och miljö
5. Näringsliv och tillväxt
6. Innovation

1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Förvaltningen planerar för följande satsningar under perioden:

- Rekrytera och kompetensutveckla medarbetare för att säkerhetsställa kvalificerade barnskötare, förskollärare och rektorer i förskolan.
- Förbättra arbetssituationen för medarbetare i förskolan.
- Utveckla samverkan och kompetensutveckling mellan förskola och socialtjänsten.
- Kompetensutveckla medarbetare inom fritidsverksamheterna.
- Utveckla samarbetet mellan förebyggande verksamheter och myndighetsutövning inom Social omsorg barn och unga.
- Bryta social isolering inom äldreomsorgen genom förebyggande arbete.
- Skapa en obruten vård- och omsorgskedja genom ökad samverkan med Region Stockholm.
- Möjliggöra kvarboende genom specialiserad hemtjänst och tillgängliga bostäder.
- Nå sårbara grupper inom äldreomsorgen med information, stöd och hjälp.
- Öka kvalitet och effektivitet i äldreomsorgen med nya innovativa arbetssätt och digitala lösningar.
- Samordna planering av gruppboende över hela staden för vissa målgrupper.
- Fortsatt prioritera arbetet med platssamverkan för ökad trygghet och säkerhet.
- Utveckla arbetet kring våld i nära relation, även bland unga.
- Utveckla drift och skötsel av park- och grönområden för att tillmötesgå en mer intensiv användning av dessa ytor till följd av befolkningsökningen.
- Korta bidragstiderna och snabbare identifiera arbetshinder för att tidigt erbjuda lämpliga insatser.

- Underlätta för kvinnor att bli självförsörjande och ekonomiskt oberoende.
- Öka tillgången till arbetsförberedande/rehabiliterande insatser.
- Samverka internt och externt, med bland annat psykiatrin, vårdcentraler och Försäkringskassan.

1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Förvaltningen planerar för följande satsningar under perioden:

- Fokusera på att drift och underhåll av offentliga miljöer bidrar till att företag trivs i stadsdelsområdet.
- Stödja implementeringen av servicekedjor.
- Etablera Snösätra kulturplats.
- Arbeta utifrån stadens klimathandlingsplan och miljöprogram för 2020-2023 och från stadsdelsnämndens lokala miljö- och klimathandlingsplan 2020-2023.
- Genomföra energieffektiviseringar.
- Fortsätta arbetet med Grönare Stockholm och skapa förutsättningar för stadsodling.
- Implementera handlingsplanen för klimatanpassning.
- Verka för att återvinning och återbruk ökar.
- Minska matsvinnet.

1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Förvaltningen planerar för följande satsningar under perioden:

- Intensifiera arbetet med kompetensbaserad rekrytering.
- Lansera en digital introduktionsutbildning.
- Verka för att utveckla chefernas förmåga att leda i förändring.
- Generera fler interna karriär- och utvecklingsvägar.
- Upprätthålla en proaktiv bemanningsplanering.
- Genomföra utbildning för utvalda grupper i kränkande särbehandling.
- Planera utbildning av förvaltningens chefer i att förebygga hot och våld mot förvaltningens medarbetare.
- Utveckla innovationsförmågan inom förvaltningen.
- Arbeta systematiskt med att sprida och ta till sig goda exempel på effektiva arbetssätt.
- Utveckla samverkan med näringsliv, civilsamhälle och andra aktörer.
- Fortsätta utveckla nya och digitala arbetssätt.

2 Nämndens verksamhetsområde

2.1 Förskoleverksamhet

Omvärldsfaktorer

Antal barn i ålder 1-5 år förväntas fortsätta öka i stadsdelsområdet. Andelen inskrivna barn skiljer sig åt mellan stadsdelarna. För att öka inskrivningsgraden och nå vårdnadshavare vars barn inte är inskrivna i eller står i kö till förskola samverkar förskola med öppna förskolan, Medborgarkontoret, BVC, socialtjänsten samt Familjens hus i Högdalen.

På grund av covid-19 har förskolans verksamhet ökat sitt användande av digitala verktyg. Kunskap om och arbetssätt för att bedriva utbildning i förskolans utomhusmiljö har ökat.

Kompetensförsörjning

Under perioden 2021-2023 medverkar förvaltningens förskolor i forsknings- och utvecklingsprogrammet *Hållbar förskola*. Syftet med programmet är att stärka förskolans uppdrag att i barnens utbildning lägga grunden till intresse för en hållbar utveckling – såväl miljömässig som ekonomisk och social. Medverkan i programmet bidrar också till förskolans möjlighet att uppnå målen i Agenda 2030.

I syfte att främja barns språkutveckling och att säkerställa förskolans språkutvecklande arbetssätt ska medarbetare erbjudas vidareutbildning. Vidare ska förvaltningen fortsatt erbjuda kompetensutveckling till medarbetare i sitt professionella språk. Förvaltningen ska också ta fram en gemensam grund för medarbetares planering av det pedagogiska innehållet i förskolans utbildning. Förvaltningen ska ta fram en modell för mentorskap och introduktion till nyrekryterade och nyexaminerade medarbetare och rektorer i förskolan.

Stadsdelsförvaltningen fortsätter att använda stadens modell för vikarieersättning när medarbetare i förskolan vidareutbildar sig till barnskötare eller förskollärare inom sin tjänst.

Utmaningar

Förvaltningen står fortsatt inför utmaningen att rekrytera och bibehålla kvalificerad personal till förskolorna. Pensionsavgångar och förvaltningens utbyggnad av förskola i stadsdelsområdet bidrar till behov av nyrekrytering av kvalificerad personal.

Förvaltningen behöver utveckla samverkan, mötesplatser och kompetensutveckling mellan förskola och socialtjänsten i syfte att stärka barnets bästa och uppfylla barnkonventionen.

Allt fler barn har andra språk än svenska som modersmål, vilket ökar behovet av att stimulera barnens språkutveckling och utveckla det språkutvecklande arbetssättet på förskolorna. Förvaltningen ska genomföra en fördjupad analys av hur förskolan med stöd av underlag i den årliga språkinventeringen kan organisera för barns språkutveckling. I samband med det behöver också förskolan säkerställa att personalen har goda kunskaper i det svenska språket.

Förskolan behöver också fortsätta utveckla sitt arbete med gruppen barn med särskilda rättigheter som är större i dag än tidigare.

Förskolan ska erbjuda en likvärdig utbildning och undervisning för alla barn oavsett könstillhörighet. Jämställdhetsperspektivet i medarbetares reflektion av utbildningen och undervisningen i förskolan behöver utvecklas. Förskolans arbete med jämställdhet behöver förtydligas vid introduktion av nyanställda.

Införande och förvaltning av Skolplattformen kommer fortsatt innebära ökade kostnader för stadsdelsförvaltningens förskolor. Läroplanens förtydligande kring adekvat digital kompetens kommer fortsatt innebära ökade kostnader i form av teknisk utrustning, kompetensutveckling och ett ökat behov av IT-kompetens. Vårdnadshavare med barn i stadsdelsområdets förskolor anser att digital kommunikation mellan förskola och hem kan utvecklas. Sjukfrånvaron inom förskolan är fortsatt hög. Förvaltningen har påbörjat ett fördjupat och långsiktigt arbete för att förbättra arbetsmiljön utifrån Utbildningsförvaltningens slutrapport med handlingsplan *För förbättrad arbetssituation för förskollärare och barnskötare*.

Prioriteringar

- Rekrytera och kompetensutveckla medarbetare för att säkerhetsställa kvalificerade barnskötare, förskollärare och rektorer i förskolan.
- Förbättra arbetssituationen för förskollärare och barnskötare utifrån föreslagna åtgärder i Utbildningsförvaltningens slutrapport *För förbättrad arbetsituation för förskollärare och barnskötare*.
- Utveckla samverkan och kompetensutveckling mellan förskola och socialtjänsten i syfte att upprätthålla barns rättigheter utifrån barnkonventionen.
- Implementera Skolplattformen, både i förskolans utbildningsuppdrag som i kommunikation mellan förskola och hem.
- Medverka i programmet *Hållbar förskola*.

2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid

Omvärldsfaktorer

Befolkningen i stadsdelsområdet förväntas öka under perioden och även målgruppen för barn-, kultur- och fritidsverksamheterna.

Stadsdelsförvaltningen har lägre resultat i mätningar om tillit till institutioner och till sitt bostadsområde jämfört med staden i stort. Förvaltningen avser därför att fokusera på tillitsskapande insatser bland unga för att kunna vända den negativa trenden.

En utmaning är att människor tenderar att organisera sig mer i lösa nätverk än i traditionella föreningar. Stödet till civilsamhället i form av föreningsbidrag ställer krav på sammanslutningarnas form och administrativa förmåga, bl.a. genom stadgar, verksamhetsberättelse, revisionsberättelse etc. Det innebär svårigheter att balansera krav på uppföljning och redovisning av föreningsstöd och samtidigt underlätta för föreningar att söka stöd.

Det finns ett behov av att etablera tätare samverkan med civilsamhället i stadsdelsområdet och utveckla fler former av stöd. Idéburet offentligt partnerskap (IOP) kan vara ett alternativ, då förvaltningen har positiva erfarenheter av den typen av samverkan.

Det finns olika målgrupper för de förebyggande verksamheterna. Föräldrar till barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar har identifierats som en grupp som behöver mötesplatser och forum anpassade efter deras särskilda behov. Det behovet ser ut att öka de närmaste åren. Nyanlända föräldrar har haft svårare att hitta till de förebyggande verksamheterna som öppna förskolan och föräldrakurser. Det finns ett behov av att hitta former för att underlätta för dessa föräldrar att ta del av det stöd som finns.

Stadsdelsområdets öppna fritidsverksamheter vänder sig till unga 0-18 år. Invånare i övre tonåren väntas öka de närmaste åren och därför medföra ett ökat antal besökare på fritidsgårdarna. Målgruppens möjligheter att delta i konstruktiva fritidsaktiviteter varierar beroende på stadsdel.

I socialt utsatta områden har barn och unga sämre möjligheter att tillgodogöra sig de positiva effekter som en meningsfull fritid har på deras utveckling. Den öppna fritidsverksamheten har därför ett viktigt uppdrag att uppmuntra ungdomar till fysisk aktivitet. Barn och unga med funktionsnedsättning, flickor med utländsk bakgrund och barn och unga med svagare socioekonomisk bakgrund har identifierats vara mindre fysiskt aktiva och behöver stödjas

särskilt. Detta går i linje med målen i Agenda 2030 om jämställdhet och minskad ojämlikhet.

Kompetensförsörjning

Personal på fritidsgårdar och parklekar behöver arbeta kvällstid och helger. Ofta varierar behoven av personal beroende på årstid och skolornas aktiviteter. Detta är en utmaning då det ställer höga krav på att säkra likvärdigheten för besökarna. Verksamheterna behöver fortsätta arbeta för att all personal ska ha likvärdig utbildning och arbetssätt.

Utmaningar

Förvaltningen står inför en utmaning i att utveckla samverkan med civilsamhället för att möjliggöra synergieffekter samt att hitta olika lösningar för att mer effektivt utnyttja lokaler under större del av dygnet och av fler aktörer.

En annan utmaning är att motverka destruktiva maskulinitetsnormer bland barn och unga. Detta är ett arbete som fritidsgårdar och fältassistenter påbörjat, men som tar lång tid.

Prioriteringar

- Våld i nära relationer bland unga ska förebyggas och prioriteras.
- Utveckla fritidsverksamheterna för barn och unga i samarbete med andra aktörer utifrån aktuella behov.
- Fortsätta utveckla kompetensen hos medarbetarna för att möta dagens ungdomar och deras livssituation.
- För ökad trygghet prioriteras arbetet med platssamverkan utifrån att samhället blir allt mer polariserat.
- Invånarnas tillit till förvaltningens verksamheter behöver öka.

2.3 Äldreomsorg

Omvärldsfaktorer

Under några år har antalet invånare 80 år och äldre minskat i stadsdelsområdet, och därmed också behovet av äldreomsorg. Prognos för äldreomsorgen 2020 – 2040 framtagen av Sweco visar att antalet personer med insatsen vård- och omsorgsboende i september 2020 minskat jämfört med föregående år. Utvecklingen är påverkad av pandemin.

Redan 2021 förväntas behovet ha ökat för att sedan minska något fram till år 2023. Därefter förväntas behovet öka med drygt 50 procent till år 2040, jämfört med faktiskt antal i september 2020.

För att möta det ökade antalet äldre ser förvaltningen att antalet tillgängliga lägenheter och seniorlägenheter behöver öka. Samtidigt behöver hemtjänstens förutsättningar att hjälpa personer i ordinärt boende utvecklas, till exempel genom ökad spetskompetens för särskilda behov.

Kompetensförsörjning

Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) är en viktig strategisk fråga för att förvaltningen ska kunna rekrytera handläggare, omvårdnadspersonal och legitimerad personal på sikt.

Liksom tidigare finns ett stort behov av att höja kompetensen i svenska språket bland medarbetarna.

Antalet komplexa ärenden inom äldreomsorgen ökar. Förvaltningen ser därför ett behov av att höja kompetensen inom områdena psykisk ohälsa, våldsutsatthet, hemlöshet och missbruk.

Ett sätt att bidra till kompetensförsörjningen är att möjliggöra att fler får en likvärdig, arbetsplatsnära och kontinuerlig kompetensutveckling. Det kan till exempel underlättas genom en samlad digital utbildningsplattform för äldreomsorgen.

Kommande och pågående omstruktureringar inom äldreomsorgen ställer krav på att medarbetare erbjuds möjlighet till omställning till arbete inom andra verksamhetsområden, till exempel förskolan.

Utmaningar

För att bidra till det globala målet i Agenda 2030 om god hälsa och välbefinnande behöver staden utveckla nya arbetssätt kopplade till lagen om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård (LUS). Avgörande blir att arbetet för god samverkan och rätt förutsättningar för mottagande i hemmet hos hemtjänstverksamheterna och primärvården fortsätter.

Kraven på samverkan mellan äldreomsorgen och primärvården kommer att öka. Under pandemin har svårigheterna med nuvarande organisation med dubbelt huvudmannaskap synliggjorts.

En välfungerande samverkan och korrekt informationsöverföring säkrar insatserna för den enskilde. Förvaltningen anser därför att ett gemensamt journalsystem för dokumentation enligt socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen behöver införas.

Brukare kommer att behöva mer avancerad hälso- och sjukvård samt omvårdnad på särskilda boenden. Det ställer krav på äldreomsorgens organisation, boendets fysiska utformning och på medarbetarnas kompetens.

För att öka äldres självständighet och minska behovet av insatser behöver förebyggande och hälsobefrämjande arbete utvecklas i samverkan med Region Stockholm. Att det tillkommer fler tillgängliga lägenheter och seniorlägenheter i stadsdelsområdet är en förutsättning.

På grund av minskad efterfrågan på särskilt boende för äldre kommer omstruktureringar att innebära att nämnden får kraftigt ökade kostnader för tomgångshyror.

För att bidra till det globala målet i Agenda 2030 om jämställdhet ser förvaltningen en utmaning för staden att fortsätta utveckla metoder för kartläggning och analys i jämställdhetsarbetet. Utan en korrekt analys riskerar verksamheter att göra felprioriteringar kopplade till kärnuppdraget.

En utmaning är att säkra det systematiska förbättringsarbetet samtidigt som ett stadsövergripande system för avvikelshantering saknas.

Staden behöver utveckla modeller för att mäta måluppfyllelse inom äldreomsorgen för att få ett bättre underlag för prioriteringar. Nuvarande indikatorer ger inte en heltäckande bild av kvaliteten. Det behövs också modeller för uppföljning av nya innovativa arbetssätt och digitala lösningar, för att säkra att framtida satsningar bidrar till ökad kvalitet i verksamheterna. En IT-infrastruktur som möjliggör utveckling och förändring i takt med att nya digitala arbetssätt behöver skapas.

Prioriteringar

- Bryta social isolering genom förebyggande arbete.
- Skapa en obruten vård- och omsorgskedja genom ökad samverkan med Region Stockholm.
- Möjliggöra kvarboende genom specialiserad hemtjänst och tillgång till anpassade bostäder.
- Nå sårbara grupper (missbruk, psykisk ohälsa, hemlöshet, våldsutsatthet) med information, stöd och hjälp.
- Öka kvalitet och effektivitet i äldreomsorgen med nya innovativa arbetssätt och digitala lösningar.

2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning**Omvärldsfaktorer**

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), har setts över och var ute på remiss under 2020. Förvaltningen inväntar direktiv om kommande förändringar och vad de kommer att innebära i praktiken.

Antalet brukare med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, utåtagerande beteende och psykisk ohälsa fortsätter att öka, vilket medför att behoven är mer komplexa hos de personer som har insatser enligt LSS. Personer med funktionsnedsättning som blir äldre får ett utökat stödbehov som även innefattar omvårdnad utifrån det naturliga åldrandet. I takt med en ökande befolkning kommer trenden med stor sannolikhet att kvarstå.

Kompetensförsörjning

Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) är en viktig strategisk fråga för att förvaltningen ska kunna rekrytera handläggare, omvårdnadspersonal och legitimerad personal på sikt.

Då målgruppen har allt mer komplexa behov ställs krav på högre kompetens hos medarbetare, såsom kunskap om målgruppen med autism och/eller utvecklingsstörning i kombination med beteendeproblematik, sexuellt utmanande beteende, missbruk och psykisk ohälsa. Kompetens behöver även finnas om äldre personer med funktionsnedsättning i behov av omvårdnad.

Utmaningar

För att kunna tillgodose de alltmer varierande och omfattande behoven hos personer med funktionsnedsättning behöver alternativa boendeformer med särskild kompetens utvecklas. Det finns ett stort behov av nya gruppboendestäder, samtidigt som det saknas ekonomiska incitament för stadsdelsnämnderna att tillskapa nya boenden.

Det är en utmaning att det saknas boenden för vissa målgrupper inom stadens upphandlade LOV-avtal. Det medför att förvaltningen behöver köpa platser på boenden utanför stadens LOV-avtal till höga kostnader.

För att kunna bidra till målen i Agenda 2030 om hälsa och välbefinnande samt minskad ojämlikhet är utvecklingen av boendeformer för målgruppen en förutsättning.

En ytterligare utmaning för förvaltningen är att hitta lokaler som är anpassade för målgruppen och som kan användas effektivt till flera ändamål.

Personer med funktionsnedsättning som blir äldre har inte rätt till bistånd i form av daglig

verksamhet. Detta gör att gruppbestäderna behöver ha en högre bemanning under dagtid, vilket genererar högre kostnader. Genom en träffpunktsverksamhet för personer inom LSS som är äldre skulle kostnaderna kunna minska och även bidra till målet om hälsa och välbefinnande inom Agenda 2030.

För att bidra till det globala målet om jämställdhet i Agenda 2030 ser förvaltningen behov av att fortsätta utveckla metoder för jämställdhetsarbetet. För att göra rätt prioriteringar i verksamheterna ser förvaltningen behov av att utveckla analysen i jämställdhetsarbetet för att kunna dra korrekta slutsatser.

Prioriteringar

- Samordna planering av gruppbestäder över hela staden för vissa målgrupper.
- Tillförsäkra kompetens inom stadens LOV-avtal för att i större utsträckning kunna tillgodose de behov som finns.
- Utveckla samverkan med näringslivet i syfte att fler inom daglig verksamhet ska komma ut i praktik och få ökad möjlighet till ett eget arbete.

2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Omvärldsfaktorer

En ny socialtjänstlag håller på att tas fram. I det lagförslag som varit på remiss under hösten läggs en större vikt på förebyggande arbete. Verksamheter kan i större utsträckning behöva kartlägga grupper som riskerar att komma att behöva insatser från socialtjänsten, och ge stöd innan behovet uppstår. Den nya lagen kommer också att medföra behov av kompetensutveckling.

Antalet orosanmälningar om barn och unga ökar för varje år. Åldersgruppen 16-19 år prognostiseras öka betydligt, vilket sannolikt kommer leda till ökat antal orosanmälningar utifrån ungdomens eget beteende och även en ökad arbetsbelastning för fältassistenter, fritidsgårdar och ungdomsmottagning. De flesta orosanmälningar handlar om våld, kriminalitet, droganvändning och psykisk ohälsa.

Det finns ett lagförslag om att stärka placerade barns rätt till en trygg uppväxt; Lex Lilla hjärtat. Förslaget kommer sannolikt leda till förändringar i föräldrabalken. Verksamheterna kommer att behöva anpassas till den nya lagen.

Den pågående pandemin medför ökad arbetslöshet, som genererar oro och osäkerhet för många familjer och till att fler människor behöver stöd.

I stadsdelsområdet finns det flera modulhus för kvotflyktingar, som ofta har komplexa behov och stora familjer. Förvaltningen ser en tydlig ökning av ärenden med allvarlig problematik, till exempel hedersrelaterat våld och förtryck, och fokuserar på tidigt stöd till familjer där det bedöms finnas risk för hedersrelaterat våld och förtryck, för att bidra till målen i Agenda 2030 om jämställdhet samt hälsa och välbefinnande.

Fler söker stöd hos förvaltningens relationsvårdsteam (RVT). Förvaltningens bedömning är att ökad kunskap om våld i nära relation i samhället och informationsinsatser om var man kan få stöd leder till att fler personer hör av sig. För att kunna möta ett fortsatt ökat inflöde av personer som söker skydd och stöd ser förvaltningen ett behov av ökat samarbete med civilsamhället som kan erbjuda stöd och hjälp till målgruppen.

En avgörande faktor för att personer som utsatts för våld i nära relation ska kunna gå vidare mot ett självständigt liv är att det finns ett ordnat boende, till exempel genom ökade möjligheter till förtur genom Bostadsförmedlingen. Arbetet för att motverka våld i nära relation går i linje med målen i Agenda 2030 om hälsa och välbefinnande och jämställdhet.

Förvaltningen har ännu inte sett någon ökning av ärenden som kan kopplas till konsekvenser av coronapandemin, men det kan inte uteslutas att våldet i hemmen ökat och att konsekvenser av pandemin kommer att märkas under lång tid framöver.

Utvecklingen av digitala tjänster innebär att allt fler kontakter i samhället och med myndigheter sker digitalt. Personer med liten datavana eller som saknar tillgång till dator har svårt att ta del av dessa tjänster. Det kan vara personer som har bristande kunskaper i svenska, svårigheter att läsa eller skriva och som på detta sätt hamnar i ett "digitalt utanförskap". Förvaltningens bedömning är att denna grupp ökar.

En kartläggning som gjorts av Medborgarkontoret visar till exempel att när det gäller nyanländas hinder för att ordna en bostad så utgör kunskaper om och tillgång till datorer de främsta hindren.

Boendefrågan är fortsatt viktig, inte minst för personer med stora stödbehov som är aktuella inom socialtjänsten, och kan kopplas till Agenda 2030 målen om hälsa och välbefinnande samt minskad ojämlikhet. Många saknar förankring på bostadsmarknaden. Det är ont om bostäder och bostäder är dyra i Stockholm vilket innebär att stora grupper är hänvisade till osäkra boendeförhållanden och trångboddhet.

Antalet meddelanden om uppsägningar och avhysningar som kommer till förvaltningen från hyresvärdar ökar. I de flesta fall är anledningen hyresskulder.

Allt fler personer som är aktuella för insatser har en samsjuklighet. Framförallt har kvinnor med missbruksproblem ofta en komplicerad psykiatrisk problematik och svårt att få adekvat stöd. Intern och extern samverkan behöver utvecklas om gruppens behov ska kunna tillgodoses.

För att behandling till personer med missbruksproblem ska ge avsedd effekt behövs kompletterande stöd, såsom ett stabilt drogfritt boende under behandlingstiden och en planering för arbete, sysselsättning eller arbetsmarknadsinsatser inför att behandlingen avslutas. Förvaltningens erfarenhet är att många återfaller i missbruk på grund av att de inte har något att göra på dagarna eller saknar ordnat boende. För att detta ska fungera fullt ut behövs utvecklad samverkan internt och externt och tillgång till lämpliga boendeformer och arbetsmarknadsinsatser. Arbetet kan kopplas till Agenda 2030 målet om hälsa och välbefinnande.

Under pandemin har en del brukare inom socialpsykiatrin av sagt sig sina stödinsatser. Det är oklart vad det kommer ge för konsekvenser på sikt, men det finns en risk att personer kommer ha ett behov av stöd till följd av långvarig social isolering.

Kompetensförsörjning

Det har blivit något lättare att anställa socialsekreterare, som dessutom har tidigare erfarenhet av yrket. Det är ändå en viss personalomsättning på grund av att brukarnas problematik är så pass komplex att medarbetare väljer att avsluta sin anställning. För att säkra framtida personalförsörjning tar förvaltningen varje termin emot ett flertal socionomstudenter inom de

olika verksamheterna.

Det är svårare att rekrytera chefer med lämplig erfarenhet och kompetens. Förvaltningen arbetar med handlingsplanen för socialsekreterares arbetssituation och har tydligt fokus och tät uppföljning kring medarbetares arbetsmiljö. Ett förbättringsområde är att förvaltningen, och staden behöver fokusera mer på chefers arbetsmiljö samt hot och våld som medarbetare utsätts för.

För att kunna rekrytera och behålla socialsekreterare behöver förvaltningen vara i framkant och erbjuda relevanta utbildningar kring bedömningsinstrumenten SAVRY och IRISK.

Chefer behöver få utbildningar med fördjupning inom arbetsmiljö, HR-frågor med mera.

Då målgruppen inom socialpsykiatri har förändrats till att ha mer komplexa behov i kombination med till exempel missbruk ställs det krav på kompetens hos medarbetarna för att kunna tillgodose de behov som finns.

Utmaningar

En stor utmaning är att de barn och ungdomar som blir utredda och placerade har en mer komplex problematik och fler diagnoser än tidigare. Det är svårare att hitta jour- och familjehem som klarar av de allt mer vårdkrävande barnen. Förvaltningens familjehemsvård har i uppdrag att rekrytera bra familjehem utifrån de enskilda barnens behov. Resursteamet inom Stockholms stad kan inte leverera familjehem i den utsträckning förvaltningen har behov av och därför planerar förvaltningen att hitta nya arbetsmetoder i syfte att kunna rekrytera fler familjehem. Det är extra utmanande att hitta lämpliga familjehem till pojkar i tonåren.

De senaste åren har psykisk ohälsa ökat hos ungdomar, främst hos flickor. De förebyggande verksamheterna behöver därför under kommande år ha ett särskilt fokus på detta.

En ökad förekomst av ärenden som innefattar hedersrelaterat våld och förtryck medför behov av att arbeta förebyggande och uppsökande med nyanlända och kvotfamiljer.

För att bidra till att nå målen om hälsa och välbefinnande samt minskad ojämlikhet i Agenda 2030 behöver förvaltningen säkra tillgången till bostäder för särskilt utsatta grupper. Gruppboende behöver utvecklas som kan ge stöd till personer med psykisk funktionsnedsättning som har stora omvårdnadsbehov till följd av ålder.

För att uppnå uppdraget från kommunfullmäktige om ett effektivt resursanvändande i takt med en ökande befolkning behöver samverkan och evidensbaserade metoder utvecklas i högre grad.

Prioriteringar

- Utveckla en sammanhållen socialtjänst som ger rätt insats i tid av rätt profession.
- Stärka skyddsfaktorer för barn och unga.
- Fokusera på skola och hälsa för familjehemsplacerade barn.
- Minska ungdomars droganvändning genom Multisystemisk terapi (MST).
- Utveckla platssamverkan tillsammans med civilsamhället.
- Samverka kring samsjukliga.
- Se över resurstilldelningen inom socialpsykiatri.
- Utveckla nya arbetssätt och metoder för att tillgodose brukarnas behov inom

socialpsykiatrin.

2.6 Stadsmiljöverksamhet

Omvärldsfaktorer

Bostadsproduktionen bedöms fortsatt vara hög i alla stadsdelar inom Enskede-Årsta-Vantör. Trots den pågående pandemin gör både stadens förvaltningar och privata byggsektorn bedömningen att efterfrågan på nya bostäder fortsatt kommer att vara hög i Stockholm. Det finns vissa indikationer på att en del stockholmare väljer att lämna storstaden i spåret av pandemin eftersom möjligheten till distansarbete förbättrats.

Pandemin har också ökat besöksstrycket på anlagda parkområden, grönområden, naturmark och naturreservat inom stadsdelsområdet. Detta ställer ökade krav på drift och underhåll, information och investeringar. Trots osäkerheter i hur pandemin kommer att påverka människors beteende på längre sikt bedömer förvaltningen att besöksstrycket kommer vara fortsatt högt under perioden till följd av den växande befolkningen. När invånarantalet ökar så ökar även slitage och reinvesteringsbehov.

Förvaltningen bedömer att det finns ett fortsatt behov av socialt hållbarhetsfokus i planläggning av och investeringar i allmänna platser. Pandemin slår hårdare mot socialt utsatta områden och stadsdelar med sämre socioekonomiska förutsättningar. Utveckling av allmän platsmark i dessa områden, där det ofta finns brist på privata grönytor, blir därför särskilt viktig. Förvaltningen fortsätter med trygghetsvandringar och trygghetsinventeringar i de områden som upplevs som otrygga och vid behov söks medel i Trygghetsfonden. Trygghetsskapande åtgärder planeras även in i tidiga skeden i stadsutvecklingsprojekt. Arbetet kopplar mot målen om jämställdhet och hållbara städer och samhällen i Agenda 2030.

Förvaltningen anser att fördelningsnyckeln för drift och underhåll av parkmark bör följa befolkningsökningen. Förvaltningen hjälper gärna till att redovisa de ökade kostnaderna och kommer med idéer om hur de kan hanteras.

Kompetensförsörjning

Avdelningen strävar efter att den samlade kompetensen ska tillgodose behoven. Internutbildningar genomförs så att medarbetare kan komplettera varandra och i det fall kompetens saknas genomförs utbildning inom berörda områden. Vid vakanser finns möjlighet att inventera och åtgärda kompetensluckor genom rekryteringen.

Utmaningar

Kostnader för driften och utvecklingen av Snösätra kulturplats kommer att behöva hanteras inom staden och förvaltningen. Vid inrättande av en kulturplats i Snösätra finns behov av marksaneringsåtgärder och reparation av byggnader och murar på platsen. Behoven kommer utredas under 2021.

Inom det pågående stadsutvecklingsarbetet förtätas staden och andelen grönyta per person minskar. Detta leder ofta till förslag på innovativa lösningar för att skapa gröna och rekreativa stadsrum. Nya kostsamma och kompetenskrävande parkkonstruktioner kommer att ställa ökade krav på förvaltningen och dess driftsentreprenörer. När förskolegårdar minskar i storlek och befolkningsökningen leder till anläggande av fler förskolor kommer användning och slitage på närliggande parker och grönområden öka.

Stadens arbete med skyfall och värmeböljor inom ramen för utveckling av allmänna ytor, såsom parker och grönområden, kommer att behöva prioriteras under planeringsperioden. Förvaltningens arbete med att minska energiförbrukningen inom sina verksamheter fortsätter. Förvaltningen arbetar fortsatt med trygghetsskapande åtgärder och initiativ under planeringsperioden med särskilt fokus på utsatta områden. Förvaltningen deltar i det sektorsövergripande arbetet med att minska antalet utsatta områden i Stockholm.

Förvaltningen ser ett fortsatt behov av att arbeta med jämställdhetsfokus vid utveckling av park- och rekreationsmiljöer så som lekplatsen, utegym och spontanidrottsanläggningar. Förvaltningen vill skapa fler gröna offentliga platser som är trygga för och som nyttjas på lika villkor av både kvinnor och män.

Prioriteringar

- Etablera Snösätra kulturplats.
- Minska energiförbrukningen inom förvaltningens lokalbestånd och verksamheter.
- Utveckla drift och skötsel av park- och grönområden för att tillmötesgå en mer intensiv användning av dessa ytor till följd av den fortlöpande befolkningsökningen.
- Utveckla parker och grönområden för hantering av extremväder.
- Öka tryggheten inom olika platssamverkansprojekt.
- Fokusera på cirkulär ekonomi, återbruk och återvinning.

2.7 Ekonomiskt bistånd

Omvärldsfaktorer

Arbetet med ekonomiskt bistånd, med den övergripande målsättningen att personer ska bli självförsörjande och självständiga, kan kopplas till målen i Agenda 2030 om ingen fattigdom, ingen hunger, god hälsa och välbefinnande, jämställdhet och minskad ojämlikhet.

Den nya socialtjänstlagen kommer troligen ha ett större fokus på att arbeta förebyggande, att personer får stöd innan de behöver insatser. Det kommer i så fall att innebära behov av att styra om verksamheten mot att i större omfattning kartlägga grupper som riskerar få behov av ekonomiskt bistånd och ge dem stöd så att behovet inte uppstår. Den nya lagen kommer också att medföra behov av kompetensutveckling av medarbetare.

Kunskap om vilket stöd som behövs för att undvika att personer kan komma att behöva insatser såsom ekonomiskt bistånd behöver utvecklas. För att skaffa den kunskapen bedömer förvaltningen att det finns behov av en mer utvecklad dialog med målgrupperna, där kunskapen finns.

Det finns stora socioekonomiska skillnader inom stadsdelsområdet. Rågsved är fortfarande den stadsdel med flest aktuella bidragshushåll i stadsdelsområdet (cirka 25 procent av alla bidragshushåll). Där bor också flest barn som lever i familjer med ekonomiskt bistånd. Det finns ett behov av omfattande satsningar i området, bland annat för att etablera en positiv och främjande kultur där de vuxna har arbete och barnen har föräldrar som går till ett arbete på dagarna.

Den tidigare trenden med minskat antal ärenden som är beroende av ekonomiskt bistånd vände under 2019 och har därefter fortsatt att öka. När coronapandemin bröt ut under våren 2020 ökade antalet ytterligare, för att från augusti vända neråt igen. Utifrån situationen på

arbetsmarknaden, konjunkturläget och konsekvenserna av pandemin bedömer förvaltningen att antalet ärenden sannolikt kommer att fortsätta öka.

Det är ungefär lika många kvinnor och män som söker ekonomiskt bistånd. Anledningen är främst arbetslöshet följt av sjukskrivning utan rätt till sjukpenning och därefter sociala/medicinska skäl. I gruppen sjukskrivna utan rätt till sjukpenning finns fler kvinnor än män. Förvaltningens prioriterade satsning med riktat stöd för att kvinnor ska bli självförsörjande och ekonomiskt oberoende bidrar till att uppfylla målet om jämställdhet i Agenda 2030.

Gruppen kvinnor och män med komplexa vårdbehov, det vill säga personer som har psykiska eller neuropsykiatriska svårigheter och missbruksproblem, fortsätter att öka. Det är vanligt att personerna saknar insikt i sin problematik och inte klarar av att ta kontakt med psykiatri för att få en diagnos och det stöd de behöver. Samverkan med bland annat psykiatri, vårdcentraler och Försäkringskassan är viktiga för att de ska komma vidare mot självförsörjning och ökad självständighet. Arbetet har samband med målet om god hälsa och välbefinnande i Agenda 2030.

Tillgången till förrehabiliterande insatser är betydelsefull för att personer med omfattande problematik, som varit långtidssjukskrivna och/eller stått utanför arbetsmarknaden under en lång period, ska komma vidare mot självständighet och självförsörjning. Förvaltningens erfarenhet och uppföljning visar att det stödet bidragit till att personer lättare har kunnat gå vidare till andra insatser via exempelvis Arbetsförmedlingen, Jobbtorg eller IWork.

Kompetensförsörjning

Det är en viss omsättning av personal men personalsituationen har varit förhållandevis stabil under de senaste åren. Behov finns däremot av chefsutveckling, både för enhetschefer och biträdande enhetschefer.

För att säkra framtida personalförsörjning tar förvaltningen varje termin emot ett flertal socionomstudenter inom de olika verksamheterna.

Förvaltningen arbetar med handlingsplanen för socialsekreterares arbetssituation och har tydligt fokus och tät uppföljning kring medarbetares arbetsmiljö.

Utmaningar

Det finns en osäkerhet kring vilka konsekvenser coronapandemin kommer att ha när det gäller personers situation på arbetsmarknaden och försörjningsförmågan utifrån målet att personer ska ha en egen försörjning och vara självständiga.

Utifrån målet i Agenda 2030 om god hälsa och välbefinnande är den ansträngda bostadssituationen i Stockholm en utmaning, som påverkar livssituationen för många familjer som lever i ekonomisk utsatthet.

För att bidra till målen i Agenda 2030 om ingen fattigdom, god hälsa och välbefinnande är det en utmaning att möta behovet av arbetsförberedande insatser för att möjliggöra för personer att närma sig arbetslivet och få en egen försörjning i form av arbete.

Prioriteringar

- Korta bidragstiderna genom att snabbare identifiera arbetshinder för att tidigt erbjuda lämpliga insatser.

- Att kvinnor ska bli självförsörjande och ekonomiskt oberoende.
- Öka tillgången till arbetsförberedande/rehabiliterande insatser.
- Samverka internt och externt, med bland annat psykiatrin, vårdcentraler och Försäkringskassan.

2.8 Arbetsmarknadsåtgärder

Omvärldsfaktorer

Avmattningen i konjunkturen, den ökande arbetslösheten och konsekvenser av coronapandemin kommer sannolikt att öka behovet av arbetsmarknadsinsatser. Arbetet har bland annat en koppling till målen i Agenda 2030 om ingen fattigdom, ingen hunger, god hälsa och välbefinnande.

I och med att personer som har ekonomiskt bistånd i allt större omfattning har psykiska eller neuropsykiatriska svårigheter och missbruksproblem, och står långt från arbetsmarknaden finns ett allt större behov av arbetsförberedande insatser. Detta för att de på sikt kunna få en egen försörjning i form av arbete. Förvaltningens bedömning är att tillgången till den typen av insatser behöver utvecklas och utökas, för att kunna bidra till målet i Agenda 2030 om god hälsa och välbefinnande.

Då stadens inriktning är att personer med funktionsvariationer i möjligaste mån ska närma sig arbetslivet och på sikt kunna erbjudas en anställning ökar också behoven av arbetsförberedande insatser, arbetsträning och subventionerade anställningar som är anpassade för de grupperna.

För personer som genomgår behandling för missbruk finns behov av att under behandlingstiden planera för antingen återgång till arbete, för den som har en anställning, eller planera för lämpliga arbetsmarknadsinsatser. Detta för att kunna bidra till målet i Agenda 2030 om god hälsa och välbefinnande.

Kompetensförsörjning

Ett ökat behov av arbetsmarknadsinsatser och arbetsförberedande insatser kan innebära att behovet av medarbetare med kompetens inom de områdena ökar.

Utmaningar

En försämrad konjunktur och ökad arbetslöshet kan innebära ökat behov av arbetsmarknadsinsatser, vilket är en utmaning i förhållande till målen i Agenda 2030 om ingen fattigdom, ingen hunger samt god hälsa och välbefinnande.

Andra utmaningar är att tidigt kartlägga och erbjuda lämpliga insatser som leder till egen försörjning i form av arbete; att ge stöd till kvinnor som står långt från arbetsmarknaden, som periodvis är sjukskrivna och som har språksvårigheter, så att de kommer ut i arbetslivet, och att erbjuda lämpliga arbetsmarknadsinsatser så att personer med funktionsvariation kan närma sig arbetslivet och i förlängningen få en anställning.

Prioriteringar

- Satsa på att kvinnor ska bli självförsörjande och ekonomiskt oberoende.
- Öka antalet och formerna för arbetsförberedande insatser.
- Samverka internt och externt.

2.9 Övrigt

Attraktiv arbetsgivare

För att skapa goda förutsättningar för att vara en attraktiv arbetsgivare, arbetar förvaltningen systematiskt med arbetsmiljöfrågor. Ett systematiskt arbetsmiljöarbete krävs för att behålla och utveckla ett hållbart arbetsliv och en sund miljö med väl fungerande verksamheter. Som en viktig del i det systematiska arbetsmiljöarbetet ska förvaltningen fortsatt bedriva ett förebyggande hälsoarbete med tidiga insatser och ett fungerande rehabiliteringsarbete som ska minska ohälsotal och sjukskrivningar.

Genom det systematiska arbetsmiljöarbetet ges möjlighet att bygga och kommunicera stadsdelsförvaltningens arbetsgivarvarumärke. Den sunda arbetsplatsen skapar tillit, där chefer och medarbetare tillsammans kan motiveras att bygga en positiv organisationskultur med ökad konkurrensförmåga.

3 Sammanfattande ekonomisk analys

Budgetramarna för 2022 och 2023 är antagna av kommunfullmäktige i samband med beslutet om budget 2021. Planerna grundar sig på de prestationer som var aktuella våren 2020.

Tabell Budgetramar			
Anslag (mnkr)	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
Kostnader	2 498,2	2 518,6	2 534,9
Drift och underhåll	2 482,5	2 502,9	2 519,2
Avskrivningar	15,1	15,1	15,1
Internräntor	0,6	0,6	0,6
Intäkter	-82,5	-82,5	-82,5
Netto Stadsdelnämnd	2 415,7	2 436,1	2 452,4

Nettokostnaderna har ökat med 72,1 miljoner kronor från verksamhetsplan 2020 till verksamhetsplan 2021. De största ökningarna har skett inom funktionsnedsättning, arbetsmarknad samt ekonomiskt bistånd.

Om pris- och löneökningarna stannar vid 2,0 procent de kommande åren innebär det en kostnadsökning på cirka 48,3 miljoner kronor per år. Kostnaden ökar något mer efter år 1, eftersom en ränta på ränta-situation uppstår.

I bokslutet för 2020 redovisades ett överskott om 49,1 miljoner kronor före resultatöverföring och ett överskott om 10,5 miljoner kronor efter resultatöverföring till resultatfonder.

3.1 Drift

Förvaltningen har en ekonomisk bruttoomslutning på cirka 2,9 miljarder kronor. I förvaltningen arbetar cirka 2 400 tillsvidareanställda medarbetare och personalkostnaderna utgör 51 procent av nämndens bruttokostnader vilket motsvarar cirka 1 500 mnkr. Kostnaderna för köp av verksamhet utgör 26 procent motsvarande cirka 800 mnkr och

lokalkostnaderna på 9 procent motsvarande cirka 250 mnkr. Resterande 14 procent motsvarande cirka 400 mnkr och avser främst bidrag, livsmedel, förbrukningsmaterial och IT.

Digitaliseringen ökar möjligheterna med modernare och effektivare digitala verktyg, exempelvis GSIT 2.0, skolplattformen och modernisering av paraplyet. Parallellt med den positiva utvecklingen tar kostnaden för digitaliseringen allt större andel av tilldelad budget i anspråk. Kostnadsutvecklingen riskerar att ställa satsning på digitalisering och utrymme för kärnverksamhet mot varandra om inte digitaliseringen genererar avsedda effektiviseringar.

En större förändring av redovisning av statsbidraget generalschablon sker under 2021. I stället för att kunna periodiseras över två år måste statsbidraget nu intäktföras samma år det tillfaller förvaltningen. Utöver det ska medel som inkommit tidigare år intäktföras under 2021.

I nämndens verksamhetsplan 2021 budgeterades användning av generalschablon med cirka 25 mnkr i enlighet med tidigare regler och avser bidrag som tillföll förvaltningen 2019. Från 2020 har medel om 38 mnkr periodiserats, vilket med ändrade regler även ska intäktföras 2021. Utöver det tillkommer varje månad nytt statsbidrag (generalschablon) under budgetåret 2021. Sammantaget kommer de ändrade reglerna att ge förändrade förutsättningar för budgetarbetet mellan åren framåt.

Förskola

Andel lokalkostnader beräknas öka inom den totala budgeten för förskolan med nya lokaler samt indexhöjningar. Under perioden 2022-2024 planeras för avveckling av 60 avdelningar och utveckling av 59 avdelningar. Det innebär en nettominskning med 1 avdelning. Underhållsåtgärder i befintliga lokaler genererar även högre hyreskostnader. Förvaltningens funktionsprogram för förskolors utemiljöer kan komma att leda till högre krav både på nya och befintliga gårdar som kan generera högre hyreskostnader.

Enligt prognosen från ODS kommer barnantalet i befintlig bebyggelse minska under perioden 2022-2024 med cirka 395 barn. Barnantalet i sin helhet kommer däremot att öka med cirka 129 barn på grund av nybyggnation. Prognosen bedöms som osäker på grund av covid-19.

Äldreomsorg

Nettokostnader för lokaler ökar när behovet av äldreboende minskar de närmaste åren vilket ökar tomgångshyror kraftigt. Anpassningar sker enligt Äldreboendeplanen. Samordning av åtgärder för personal från de avvecklade verksamheterna är en stor verksamhetsmässig samt ekonomisk utmaning.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Planering av nya grupp- och servicebostäder innehåller en ekonomisk osäkerhetsfaktor. Stadsdelsnämnden kompenseras inte fullt ut ekonomiskt när hyresnivån för nybyggda grupp- och servicebostäder är betydligt högre än för de befintliga vilket gör att hyreskostnaderna ökar. Kompensation som förvaltningen får under de första tre åren täcker höga hyreskostnader men på sikt blir det en ekonomisk belastning. Förvaltningen se fördelar med om staden centralt tar fram ett liknande ersättningssystem för höga hyror som inom förskolan för att öka incitamentet att starta nya grupp- och servicebostäder. Under 2020 har förvaltningen startat tre nya grupp- och servicebostäder och en servicebostad.

Kostnader för boenden är även en utmaning inom stadens upphandlade LOV-avtal, lagen om valfrihetssystem, där det idag saknas boenden för vissa målgrupper enligt LSS. Det är då

kostnadsdrivande när förvaltningen måste ta fram boenden utanför stadens LOV-avtal.

Kostnadsdrivande är även att personer med funktionsnedsättning som blir äldre inte har rätt till bistånd i form av daglig verksamhet. Det gör att gruppboendestäder behöver ha en högre personalbemanning under dagtid, vilket genererar högre kostnader.

Förebyggande (barn, kultur och fritid)

Med de förändrade reglerna för generalschablonen står verksamheten inför ekonomiska utmaningar 2022-2024. I budget 2021 har extra medel från generalschablonen tillförts verksamheten vilket har möjliggjort utökad verksamhet med riktade engångsinsatser till nyanlända. Efter 2021 är fortsatt utökad verksamhet avhängigt årligen inkommande generalschablon.

Individ och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Med de förändrade reglerna för generalschablonen står verksamheten inför ekonomiska utmaningar 2022-2024. I budget 2021 har extra medel från generalschablonen tillförts verksamheten, vilket har möjliggjort utökad verksamhet med riktade engångsinsatser till nyanlända. Exempel på satsningar 2021 är extra stöd till öppenvård, fältassistenter och ungdomsmottagning. Efter 2021 är fortsatt utökad verksamhet avhängigt årligen inkommande generalschablon vilket är en osäkerhetsfaktor. I stadsdelsområdet bor många nyanlända, bland annat i de så kallade modulhusen.

Verksamhetsområdet står även inför ekonomiska utmaningar med tyngdpunkt på kostnader för boenden. Antal barn i behov av att bli placerade ökar, samtidigt som komplexiteten i behoven hos de placerade ökar. Det medför att placeringar på institution (HVB och SIS) och konsulentstödda familjehem samt efterfrågan på jourhem ökar. Efterfrågan på familjehem är fortsatt mycket hög, samtidigt som det är utmaningar att hitta lämpliga hem, och förvaltningen behöver därför göra externa och mer kostsamma placeringar.

Förvaltningen ser en fortsatt ekonomisk osäkerhetsfaktor om antal personer som söker akut stöd för att de utsätts för våld i nära relation ökar. I det akuta skedet är många i behov av skyddat boende med personal på heltid. Kostnaden för den typen av boenden är hög.

Ekonomiskt bistånd

Prognosen för ekonomiskt bistånd kommande år är osäker. Mycket påverkas av pandemins och konjunkturens utveckling. En försämrad konjunktur belastar ekonomiskt bistånd när personer som blir arbetslösa utan tillhörighet till arbetslöshetskassa söker bistånd. En försämrad konjunktur med ökad arbetslöshet medför även ett ökat behov av arbetsmarknadsinsatser.

Med de förändrade reglerna för generalschablonen står verksamheten inför ekonomiska utmaningar till kommande år. I budget 2021 har extra medel från generalschablonen tillförts ekonomiskt bistånd, vilket är riktade medel som avser ekonomiskt bistånd för nyanlända. Efter 2021 är fortsatt extra tilldelning avhängigt årligen inkommande generalschablon. Det är en osäkerhetsfaktor jämfört med tidigare system.

En osäkerhetsfaktor är även nyanlända vars etableringsersättning från Försäkringskassan sträcker sig över ett år från och med 2021. Om de därefter saknar egen försörjning kan de söka ekonomiskt bistånd. Klarar inte staden och nämnden av att bistå med insatser som leder till egen försörjning och boende kan det leda till ökat behov av ekonomiskt bistånd.

Den ansträngda bostadssituationen fortsätter påverka livssituationen för ekonomiskt utsatta familjer och kostnaderna för ekonomiskt bistånd genom att boendelösningar i Stockholmsområdet är kostsamma.

Stadsmiljö

Inom förvaltningens stadsmiljöverksamhet ökar driftskostnader mellan åren för barmarksrenhållning och parker och grönområden.

3.2 Investeringar

Följande större parkinvesteringar är prioriterade i samråd med trafikkontoret:

Objekt	Förbrukat t o m 2020	Beslutat 2021	2022	2023	2024	Senare	Totalt
Backen i Östberga	12,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	12,7
Grynkvarnsparken	4,2	0,0	0,0	9,2	0,0	0,0	13,4
Plantanparken investering	2,7	5,4	0,0	0,0	0,0	0,0	8,1
Krokarna i Enskede	0,0	0,0	0,0	0,7	0,0	5,3	6,0
Storängsparken	0,0	0,0	1,2	0,0	10,0	2,1	13,3
Vårflodsparken	0,0	0,6	4,1	0,1	0,0	0,0	4,8
Vättersdälden	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	5,4	6,0
Backen 1 D	0,0	0,0	0,0	0,6	0,0	5,0	5,6
RE Trappor	1,8	3,6	0,0	0,0	0,0	0,0	5,4
RE Trappor murar Grynkvarnsparken	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0
RE Parkvägar	2,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,6
RE Parkvägar Grynkvarnsparken	1,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,8
RE Plantanparken	1,3	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	2,1
RE Vårflodsparken	0,0	0,0	5,2	0,0	0,0	0,0	5,2
Budget genom fördelningsnyckel	40,7	10,7	10,7	10,7	10,7	10,7	94,2
Totalt	69,8	21,1	21,2	21,3	21,3	28,5	183,2

**RE avser reinvesteringsmedel.*

År 2013 sökte förvaltningen 66 mnkr i reinvesteringsbudget för 2015-2025 och fick dessa beviljade. Medlen skulle fördelas över tio år och hittills har förvaltningen inte fått medel i den omfattning som den plan som ligger för att hinna använda medlen innan 2025. På grund av föreliggande fördelningsmodell kommer staden inte hinna fördela resterande pengar innan 2025. Förvaltningen ser också ett behov av reinvesteringsmedel även efter 2025.

Kapitalkostnader

Kostnaderna för räntor och avskrivningar kommer att öka de kommande åren som en följd av den ökade tilldelningen av investeringsmedel.

3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt)

4 Lokalförsörjningsplan

4.1 Inledning

Att planera för kommande behov av verksamhetslokaler är en prioriterad uppgift där fokus ligger på framtida behov kopplade till förändringar i befintligt bestånd, befolkningsprognosen, exploateringskontorets projektutveckling samt kontakt med fristående förskoleutförare. Bedömning av behov av nya lokaler pågår kontinuerligt.

Under 2020 har nya processmetoder arbetats fram för bedömning av framtida behov av förskolelokaler och under 2021 utvecklas arbetssättet även för lokaler för Social omsorg vuxen och Social omsorg barn och unga. Utveckling av verksamhetslokaler för gruppboistäder och serviceboistäder enligt LSS och SoL har en tydlig koppling till stadens boendeplanering, och här välkomnas ett mer centraliserat planeringsarbete.

Utveckling av lokaler för parklekar, fritidsgårdar och öppen förskola fortsätter också. Det har påvisats svårigheter i att planlägga och uppföra nya parkleksbyggnader. Exempelvis har det detaljplanarbete för en ny parkleksbyggnad i Östberga avstannat utan angivna skäl från centrala förvaltningar. Stöd från stadsledningskontoret i att systematisera parkleksutvecklingen är därför önskvärt.

4.2 Pedagogisk verksamhet

4.2.1 Nuläge 31 januari 2021

I nuläget råder balans av förskoleavdelningar sett över hela stadsdelsområdet även om det tidvis kan vara underskott och överskott i vissa stadsdelar. Under senaste året har förvaltningen försökt avveckla evakueringslokaler och andra tomställda lokaler för att minska hyresutgifterna.

I nuläget finns 443 förskoleavdelningar i kommunal regi i stadsdelsområdet, fördelade på 87 förskolelokaler. Det kommunala beståndet uppgår till 504 255 kvm total verksamhetsyta.

Överlag är förvaltningens lokaler ändamålsenliga, men det finns vissa förskolegårdar som inte upplevs ändamålsenliga. Detta avser förskolan Ädelstenen på Östberga torg som är en tillfällig evakueringslokal samt förskolan Terrassen på Tussmötevägen i Stureby som båda saknar egen gård. Årstaängens förskola som är en evakueringslokal på Årstafältet går inte att använda på grund av störningar från byggarbetsplats för stadsutvecklingen av Årstafältet. Lokalerna upplevs ändå som ändamålsenliga.

4.2.2 Planering av lokaler för år 2022-2031 (första planeringsperioden)

Lokalbehovet under den första planeringsperioden

För bedömning av framtida behov använder förvaltningen den befolkningsprognos som Sweco levererar årligen. Dessutom tas inskrivningsgrad med i beräkningen genom ett genomsnitt av tre föregående år för respektive stadsdel samt basområde för Dalen och Blåsut. Planeringen av nya förskolelokaler görs utifrån naturliga gränser mellan stadsdelarna. Förvaltningens planeringsområden är Hagsätra-Rågsved, Bandhagen-Högdalen-Örby, Stureby, Enskedefältet-Gamla Enskede-Enskede gård-Blåsut, Östberga-Årsta-Johanneshov. Förvaltningen har helt frångått att använda nyckeltal för bedömning av behov av framtida förskoleplatser.

Befolkningsprognosen för perioden 2020-2029 visar en ökning av antalet 1-5-åringar som är lägre än tidigare års prognos. Detta har lett till att ett stort antal pågående lokalutvecklingsprojekt ställts in under 2020 för att anpassas efter den nya prognosen. Eftersom befolkningsprognoserna varierar mycket år från år, försvåras arbetet med att planera för nya förskolor. Det överskott på planerade avdelningar som förvaltningen redovisar beror på detta i kombination med tidigare användning av nyckeltalet 25 platser per 100 nya bostäder. Förvaltningen har under 2020 ställt in sju nyproduktionsprojekt för att anpassa planeringen efter ett sjunkande behov, men bedömer ändå att det kommer att ta ytterligare tid att arbeta bort hela planeringsöverskottet.

Att staden använder en befolkningsprognos som inte tar med all bostadsproduktion under kommande tio år och endast sträcker sig tio år fram, försvårar möjligheterna att beräkna behovet av nya förskoleavdelningar i större stadsutvecklingsprojekt med lång genomförandetid. Exploateringskontorets bostadsproduktionsprognoser stämmer därför inte överens med stadens befolkningsprognos och dessa dubbla underlag försvårar bedömningen av nya avdelningar i framtiden. Problemet blir extra tydligt i utbyggnaden av Årstafältet etapperna 7, 8 och 9, i planeringen för omvandling av Slakthusområdet samt i Fokusområde Hagsätra-Rågsved.

Förvaltningens redovisning av kostnader görs för de ärenden som har inriktningsbeslut eller genomförandebeslut. Vissa uppgifter för projekt i tidigt skede är uppskattningar.

Planerade lokalförändringar under den första planeringsperioden

Under den första planeringsperioden genomförs 22 avvecklingar motsvarande 77 avdelningar kommunal förskoleverksamhet. Två tredjedelar av avvecklingarna genomförs med anledning av att tidsbegränsade bygglov löper ut vilket hanteras med evakuering till nya lokaler i närområdet. En tredjedel av avvecklingarna avser permanenta lokaler och huvuddelen beror på att lokalerna är uttjänta och ersätts av nya lokaler. Ett fåtal avvecklingar i det permanenta beståndet genomförs på grund av minskat framtida behov av förskoleplatser.

Under första planeringsperioden genomförs 22 nyproduktioner av förskolelokaler motsvarande en utökning av 137 avdelningar i kommunal regi. Knappt tre fjärdedelar av dessa tillkommer som nya lokaler på grund av ökat framtida behov. Några av dessa planeras och byggs inom ramen för större stadsutvecklingsprojekt. En tredjedel är de nya lokalerna ersätter en gammal förskola inom samma fastighet. 60 procent av de nya förskolorna är friliggande byggnader med en egen gård inom fastigheten. 40 procent av nyproducerade

lokaler är integrerade i bostadshus.

Nyproduktionsprojekt för pedagogiska lokaler har med åren blivit allt större i antal avdelningar. Den i dagsläget största kommunalt drivna förskolan i stadsdelsområdet har 8 avdelningar. Av de 22 planerade kommunala förskolorna under första planeringsperioden har 14 minst 6 avdelningar och 5 förskolor har 8 avdelningar eller fler.

Den största förskolan som planeras har 16 avdelningar och kommer ligga inom Årstafältets fjärde etapp. I takt med att utvecklingsprojekten blir större tas också mer mark i anspråk i anslutning till byggnaden för förskolans friyta och andra verksamhetsytor, såsom angöring.

Fem av de nya förskolorna, motsvarande 55 avdelningar, är friliggande och byggs på park- eller naturmark. Ibland avgörs förskolans storlek av ekonomiska förutsättningar och inte av det framtida behovet i stadsdelen. Det finns därför en risk att park- och naturmark försvinner i högre grad än nödvändigt till följd av stadens ekonomiska styrsystem. Detta beror på utmaningar inom projekt att hålla sig inom stadens kostnadstak i takt med att kostnaderna förknippade med att producera nya förskolelokaler ökar.

4.2.3 Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan år 2032-2040 (andra planeringsperioden)

Lokalbehov under den andra planeringsperioden

Förvaltningen har inga uppstartade projekt för den andra planeringsperioden, åren 2032-2040. Förvaltningen arbetar aktivt med att öka andelen enskilt drivna förskoleverksamheter men har i dagsläget ingen möjlighet att bedöma hur fördelningen kommer att se ut under andra planeringsperioden.

Förvaltningen bedömer att antal barn i målgruppen 1-5 år kommer att fortsätta öka under perioden. Det finns även kommunala målsättningar om att öka inskrivningsgraden i förskolan. Möjligheterna att planera för nya förskolelokaler på längre sikt än tio år är begränsade med anledning av att tillförlitligt planerings- och kunskapsunderlag saknas på så lång sikt. Förvaltningen arbetar rullande med lokalplaneringen på tio års sikt och förlitar sig på att framtida planering kommer kunna ombesörja det eventuellt ökande eller sjunkande lokalbehovet. Bedömningen är att det långa tidsperspektivet ger goda möjligheter att i god tid planera och genomföra lokalförändringar för planeringsperioden.

Det är viktigt att poängtera att befolkningsförändringar i målgruppen 1-5 år i högre grad påverkas av nyproduktion av bostäder än naturliga förändringar i det befintliga beståndet. Ur detta går det att dra slutsatsen att bostadsproduktion innebär ökade behov av förskolelokaler. Det finns också indikationer på att förändringar i målgruppen följer vågmönster med toppar och dalar. Det kan därför behövas bra strategier för att möta framtida förändringar i behov, såväl ökning som minskning, exempelvis genom flexibla lokaler som kan ställas om i takt med att behovet förändras, med tillfälliga lösningar för extrema befolkningspucklar, möjlighet att reservera friyta för att kunna utveckla verksamheter samt hindra inlåsnings effekter vid detaljplanering och produktion.

Större stadsutvecklingsprojekt och programområden i stadsdelsområdet är Gullmarsplan, Slakthusområdet, Årstastråket, Årstafältet-Östberga, Bandhagen och Hagsätra-Rågsved. Eftersom förvaltningen frångått användning av nyckeltal för bedömning av framtida behov av

förskola finns inga schabloner för hur behov av antalet platser förväntas öka inom dessa områden. Bedömningen är gjord utifrån befolkningsprognosen.

Planerade lokalförändringar under den andra planeringsperioden

Förvaltningen har inga planerade lokalförändringar för pedagogiska lokaler under planeringsperioden.

4.2.4 Enskilt driven förskola eller fristående skola

Nuläge 31 januari 2021

En tredjedel av förskoleplatserna i stadsdelsområdet ligger inom enskilt drivna verksamheter. Bedömningen utgår från den maxkapacitet som enskilt drivna förskolor anger vid ansökan om tillstånd.

Förvaltningen arbetar med att öka andelen enskilt drivna förskolor genom att samverka med privata utförare och byggherrar. I dagsläget pågår tre lokalutvecklingsprojekt inom stadsdelsområdet där privata förskoleutförare blir tagare av den framtida lokalen. Därutöver finns ett antal kommunalt drivna lokalutvecklingsprojekt med privata byggherrar. Flertalet avser lokaler integrerade i bostadshus.

Lokalförändringar enskilt driven förskola eller fristående skola

I nuläget har förvaltningen kännedom om tre projekt där nya förskolelokaler tillskapas för enskilt drivna verksamheter. Dessa är två förskolor med vardera fem avdelningar integrerade i bostadsprojekt inom stadsutvecklingen av Slakthusområdet samt en ny integrerad förskola på sex avdelningar inom Årstafältet etapp 2N.

Därutöver har förvaltningen ingen kännedom om förändring i beståndet av enskilt drivna förskolor eftersom verksamheternas långsiktiga planering inte är känd. Dessutom försvåras möjligheterna att föra dialog av omständigheten att det finns ett stort antal enskilda aktörer inom stadsdelsområdet.

4.3 Annan kommunal verksamhet

4.3.1 Nuläge 31 januari 2021

Förvaltningen har en mängd olika lokaler för kommunala verksamheter i stadsdelsområdet. Det rör sig förutom pedagogisk verksamhet eller bostäder om lokaler för parklek, öppen förskola, fritidsgård, hemtjänst, socialpsykiatri, ungdomsmottagning, familjerätt, öppenvård, boendestöd, rehabilitering, daglig verksamhet, kulturhus samt administrativa lokaler.

I takt med att stadsdelsområdet växer ökar behovet av kommunala verksamheter i alla stadsdelar och därmed även lokalbehovet.

Förvaltningens verksamhetslokaler är överlag ändamålsenliga och funktionella. Inom annan kommunal verksamhet finns en lokal för daglig verksamhet inom socialpsykiatrin, Flotten på Hjälmsvägen i Årsta, som inte är helt tillgänglighetsanpassad.

4.3.2 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet

När det gäller beräkning av det framtida behovet av parklek, öppen förskola och fritidsgård genomför förvaltningen utveckling av metodstöd. Staden saknar riktlinjer och nyckeltal för dessa verksamheter men förvaltningen upplever att behovet kommer att öka i takt med att målgrupperna för dessa verksamheter ökar.

Förvaltningen arbetar under första och andra kvartalet 2021 med att ta fram en strategi för bedömning av framtida behov av parklekar. Målsättningen är att under året även arbeta fram en strategi för framtida behov av öppen förskola och fritidsgård.

Avseende hemtjänst, daglig verksamhet, familjerätt, öppenvård, ungdomsmottagning och rehabilitering saknar förvaltningen nyckeltal och andra metoder för att beräkna ett framtida ökat behov. Förvaltningen bedömer ändå att behovet av dessa verksamhetslokaler kommer att öka i takt med befolkningsökningen, men att omfattningen är relativt begränsad jämfört med exempelvis förskolelokaler.

Förvaltningen bedömer det framtida behovet av administrativa lokaler inom ramen för projektet Förvaltningslokaler 2025.

Planerade lokalförändringar för år 2022-2031 (första planeringsperioden)

Antalet parklekar kommer sannolikt öka i stadsdelsområdet under planeringsperioden. En utredning om lämplig placering av ny parklek med tillhörande lokal i stadsdelsområdet.

Förvaltningen arbetar aktivt med projektet Förvaltningslokaler 2025, vilket syftar till att hitta nya administrativa lokaler för de verksamheter som finns i förvaltningshuset på Slakthusplan. Projektet som innefattar förstudie, planering av nya lokaler samt genomförande av flytt startade 2020 och bedöms fortgå under planeringsperioden.

Planerade lokalförändringar för åren 2032-2040 (andra planeringsperioden)

4.4 Övrigt

4.4.1 Bedömd hyreskostnadsutveckling

4.4.2 Samverkan

Förvaltningen ska enligt stadens direktiv samverka med utbildningsförvaltningen, när det är möjligt, vid nybyggnation av förskolor och skolor. Det innebär att förskola och skola kan komma att ligga inom samma byggnad och att ett kök lagar mat åt båda verksamheterna. Förvaltningen arbetar med att identifiera platser där sådan samverkan är möjlig och har identifierat tre projekt med rätt förutsättningar.

Det finns även möjlighet att samverka om framtida behov av förskolelokaler med angränsande stadsdelsförvaltningar. Förvaltningen arbetar med Hägersten-Älvsjö för att möjliggöra en ny friliggande förskola på gränsen mellan Liseberg och Östberga.

Inom ramen för de två större stadsutvecklingsprojekten Årstafältet och Slakthusområdet, pågår löpande samverkan med exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret och allmännyttiga bostadsbolag. Inom Årstafältet har en befintlig verksamhet inom etapp 1

avvecklats och ersatts av en tillfällig paviljong inom etapp 4. Denna samverkan har haft sina brister eftersom paviljongen inte kunnat användas på grund av buller och andra störningar från den omkringliggande byggarbetsplatsen.

Inom Slakthusområdet samverkar förvaltningen med främst exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret löpande med att bedöma behov och placering av nya förskolor.

4.4.3 Lokaler vars hyresavtal är uppsägningsbara inom tre år

Inom stadsdelsområdet finns många lokaler vars avtal kan sägas upp inom en treårsperiod. Förvaltningen har kännedom om vilka objekt det rör och följer fortlöpande upp behov av dessa lokaler.

4.4.4 Särskild redovisning av vissa lokalprojekt

5 Övriga redovisningar